

Hem>Dina rättigheter>Grundläggande rättigheter>Var kan jag få hjälp?>Lista med relevanta domstolar och organ>Grundläggande rättigheter

Grundläggande rättigheter

NATIONELLA DOMSTOLAR

Enligt den *polska konstitutionen (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej)* har alla rätt till en rättvis rättegång och offentlig prövning, utan dröjsmål, inför en behörig, opartisk och oberoende domstol. Det innebär att talan kan väckas vid de nationella domstolarna i alla tvister som rör utövandet av de rättigheter och friheter som garanteras i nationell rätt. De allmänna domstolarna avgör tviste-, familje- och ungdomsmål, arbets- och socialförsäkringsmål, handels- och konkursmål samt brottmål. Förvaltningsdomstolarna avgör om myndighetsbeslut är lagenliga. Militärdomstolarna skipar rättvisa inom Polens väpnade styrkor, inom de ramar som anges i rättsakter från parlamentet. Militärdomstolarna avgör även mål som rör personer som inte tillhör Polens väpnade styrkor, i de fall som anges i rättsakter från parlamentet.

De allmänna domstolarna, förvaltningsdomstolarna och militärdomstolarna bedriver sin verksamhet i enlighet med principen om två nivåer. En part som inte är nöjd med ett domstolsavgörande kan överklaga till en högre instans.

Enligt den polska konstitutionen har dessutom alla personer vars konstitutionella rättigheter eller friheter har kränkts rätt att inge författningsbesvär till författningsdomstolen (*Trybunał Konstytucyjny*). Författningsbesvär får endast avfattas av en advokat (*adwokat*) eller en juridisk rådgivare (*radca prawny*) (med undantag av domare (*sędziowie*), åklagare (*prokuratorzy*), advokater (*adwokaci*), juridiska rådgivare (*radcowie prawni*), notarier (*notariusze*), eller professorer eller doktorer i juridik som företräder sig själva), och inga domstolsavgifter behöver betalas. Författningsbesvär kan röra ett lagstiftningsinstrument med stöd av vilket en domstol eller en offentlig myndighet har meddelat ett slutligt beslut om de rättigheter, friheter eller skyldigheter som anges i konstitutionen.

NATIONELLA MÄNNISKORÄTTSSINSTUTUT

Ombudsmannen (*Rzecznik Praw Obywatelskich*)

Adress: Aleja Solidarności 77, 00-090 Warszawa

Ombudsmannens roll är att värna de rättigheter och friheter för enskilda som anges i konstitutionen och annan lagstiftning.

Alla har rätt att vända sig ombudsmannen för att få hjälp i ärenden som rör skyddet av rättigheter eller friheter som myndigheterna kränkt.

Det är gratis att inge ansökningar till ombudsmannen.

Efter att ha behandlat ansökan kan ombudsmannen

ta upp ärendet till prövning,

ange vilka rättsmedel som sökanden har tillgång till,

vidarebefordra ärendet till behörigt organ,

vägra att ta upp ärendet till prövning.

När ombudsmannen tar upp ett ärende till prövning får han eller hon själv genomföra utredningen,

begära att de behöriga myndigheterna undersöker hela eller delar av ärendet,

begära att sejmen (det polska parlamentets andra kammare) ger den nationella revisionsmyndigheten (*Najwyższa Izba Kontroli*) i uppdrag att granska hela eller av delar av ärendet.

Under förfarandet har ombudsmannen rätt att

i vilket ärende som helst göra en undersökning på plats (även utan att anmäla detta i förväg),

begära in förtydligande upplysningar och filer i varje ärende som handläggs av de aktuella myndigheterna,

begära upplysningar om hur ett ärende som handläggs av domstolarna, åklagarmyndigheten och andra brottsbekämpande organ fortskrider, och begära att filer ska överlämnas för inspektion till ombudsmannens kontor efter att förfarandet avslutats och avgörandet meddelats,

beställa sakkunnigutlåtanden och andra utlåtanden.

Efter att ha undersökt ett ärende får ombudsmannen

förklara för sökanden att hans eller hennes rättigheter och friheter inte har kränkts,

uppmana den myndighet, organisation eller institution vars åtgärd har befunnits kränka rättigheter och friheter att vidta åtgärder för att se till att den aktuella kränkningen upphör, och därefter övervaka att rekommendationerna följs,

begära att den myndighet som utövar tillsyn över det berörda organet vidtar de åtgärder som anges i lag,

begära att en talan ska väckas och delta i eventuella tvistemål som pågår,

begära att en behörig åklagare inleder en förundersökning i ärenden som rör brott där åtal väcks på eget initiativ (*ex officio*),

begära att ett administrativt förfarande inleds, inge klagomål till förvaltningsdomstolen och delta i förfarandet,

yrka på straff och även yrka på att det slutliga avgörandet ska upphävas i mål som rör mindre förseelser,

överklaga ett slutligt avgörande.

Om ombudsmannen anser att en rättsakt om rättigheter och friheter bör ändras eller antas kan ombudsmannen inge en dylik begäran till de behöriga myndigheterna.

MÄNNISKORÄTTSSORGANISATIONER FÖR SÄRSKILDA OMRÅDEN

Barnombudsmannen (*Rzecznik Praw Dziecka*)

Adress: ul. Przemysłowa 30/32, 00-450 Warszawa

Barnombudsmannen arbetar för att skydda barns rättigheter, däribland

rätten till liv och sjukvård,

rätten till familjeliv,

rätten till drägliga levnadsförhållanden,

rätten till utbildning,

rättigheter för barn med funktionsnedsättning,

skydda barn mot alla former av våld, grymhet, utnyttjande, sedefördärv, försummelse och andra former av dålig behandling.

Alla har rätt att vända sig till ombudsmannen för att få hjälp i ärenden som rör skyddandet av ett barns rättigheter eller intressen.

Det är gratis att inge ansökningar till barnombudsmannen.

När barnombudsmannen handlägger ett ärende får vederbörande i vilket ärende som helst göra en undersökning på plats (även utan att anmäla detta i förväg), begära att de aktuella organen inkommer med förtydliganden eller upplysningar eller ställer filer till förfogande, beställa sakkunnigutlåtanden och andra utlåtanden.

Efter att ha undersökt ett ärende får barnombudsmannen

begära att de behöriga myndigheterna vidtar åtgärder till förmån för barnet,

begära att ett disciplinärende inleds eller disciplinära åtgärder vidtas om det visar sig att det aktuella organet har kränkt barnets rättigheter eller intressen, delta i förfaranden vid författningsdomstolen som har inlett på ombudsmannens begäran eller i författningsbesvär som rör barn, väcka talan vid Högsta domstolen (*Sąd Najwyższy*) för att lösa problem med olika tolkningar av lagbestämmelser som rör barns rättigheter, väcka kassationstalan,

begära att en talan ska väckas och delta i eventuella tvistemål som pågår,

delta i förfaranden som rör ungdomar,

begära att den behöriga åklagaren ska inleda en förundersökning i brottmål,

begära att ett administrativt förfarande inleds, inge klagomål till förvaltningsdomstolen och delta i förfarandet,

yrka på strafföreläggande i ärenden som rör mindre förseelser.

Om barnombudsmannen anser att en rättsakt om rättigheter och friheter bör ändras eller antas kan barnombudsmannen inge en sådan begäran till de behöriga myndigheterna.

Patientombudsmannen (*Rzecznik Praw Pacjenta*)

Adress: ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa

Patientombudsmannen är behörigt organ för skyddandet av patienters rättigheter.

Alla har rätt att vända sig till patientombudsmannen för hjälp om en patients rättigheter har kränkts.

Det är gratis att inge ansökningar till patientombudsmannen.

Efter att ha behandlat ansökan kan patientombudsmannen

ta upp ärendet till prövning,

ange vilka rättsmedel som sökanden har tillgång till,

vidarebefordra ärendet till behörigt organ,

vägra att ta upp ärendet till prövning.

När patientombudsmannen tar upp ett ärende till prövning får han eller hon

själv genomföra utredningen,

begära att de behöriga myndigheterna undersöker hela eller delar av ärendet.

Under förfarandet har patientombudsmannen rätt att

i vilket ärende som helst göra en undersökning på plats (även utan att anmäla detta i förväg),

begära in förtydligande upplysningar och akter i varje ärende som handläggs av de aktuella myndigheterna,

begära upplysningar om hur ett ärende som handläggs av domstolarna, åklagarmyndigheten och andra brottsbekämpande organ fortskrider, och begära att akter ska överlämnas för inspektion till patientombudsmannens kontor efter att förfarandet avslutats och avgörandet meddelats,

beställa sakkunnigutlåtanden och andra utlåtanden.

Efter att ha undersökt ett ärende får ombudsmannen

förklara för sökanden att hans eller hennes patienträttigheter inte har kränkts,

uppmana den myndighet, organisation eller institution vars åtgärd har befunnits kränka patientens rättigheter att vidta åtgärder för att se till att den aktuella kränkningen upphör, och därefter övervaka att rekommendationerna följs,

begära att den myndighet som utövar tillsyn över ovannämnda organ vidtar de åtgärder som anges i lag,

begära att en talan ska väckas och delta i eventuella tvistemål som pågår.

Om patientombudsmannen anser att en rättsakt om patienträttigheter bör ändras eller antas kan patientombudsmannen begära detta hos de behöriga myndigheterna.

Dataombudsmannen (*Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych*)

Adress: ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa

Dataombudsmannen är behörigt organ för skyddet av personuppgifter.

Vid brott mot dataskyddslagen (*ustawa o ochronie danych osobowych*) kan den registrerade inge ett klagomål till dataombudsmannen.

Det administrativa förfarande som ombudsmannen genomför består av en undersökning av hur sökandens personuppgifter har behandlats.

Under förfarandet har dataombudsmannen, den biträdande dataombudsmannen och bemyndigad personal rätt att

gå in de lokaler där datalagringsssystemet finns och även i de lokaler där uppgifterna behandlas, och genomföra de kontroller som krävs,

begära in förtydligande upplysningar och kalla och förhöra enskilda för att fastställa fakta,

granska alla dokument och uppgifter som är direkt kopplade till föremålet för inspektionen och göra kopior av dessa,

inspektera den utrustning, de medier och de it-system som används för att behandla uppgifter,

beställa sakkunnigutlåtanden och andra utlåtanden.

Om undersökningen visar sig att bestämmelser har överträtts utfärdar dataombudsmannen efter avslutat förfarande ett beslut om att efterlevnaden ska återställas, däribland att

oegentligheter ska upphöra,

personuppgifter ska kompletteras, uppdateras eller rättas, göras tillgängliga eller att man ska avstå från att göra dem tillgängliga,

ytterligare åtgärder ska vidtas för att skydda personuppgifter,

överföringen av personuppgifter till tredjeland ska upphöra,

uppgifter ska säkras eller överföras till andra organ,

personuppgifter ska raderas.

Utan hinder av ovanstående kan dataombudsmannen, grundat på den information som samlats in under ärendets gång och på eget initiativ, även besluta att utöva sin befogenhet att

skicka en skrivelse till det organ som klagomålet avser,

begära att disciplinära eller andra lagstadgade åtgärder vidtas mot dem som har gjort sig skyldiga till överträdelsen,

polisanmäla det misstänkta brottet.

Om dataombudsmannen anser att en rättsakt om skydd av personuppgifter bör ändras eller antas kan dataombudsmannen begära detta hos de behöriga myndigheterna.

Regeringens befullmäktigade representant för likabehandling (*Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania*)

Adress: Al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa

Regeringens befullmäktigade representant är behörigt organ för genomförandet av regeringens likabehandlings- och antidiskrimineringspolitik.

Alla har rätt att inge ett klagomål, en ansökan eller en framställan till den befullmäktigade representanten.

Det är gratis att inge klagomål, ansökningar eller framställningar.

Om det för att ta ställning till ovanstående är nödvändigt att i förväg undersöka och klargöra de faktiska omständigheterna i ärendet samlar den befullmäktigade representanten in den bevisning som krävs. I detta syfte kan nödvändig bevisning och klargöranden begäras in från andra myndigheter.

Klagomål, ansökningar eller framställningar bör handläggas utan dröjsmål, vilket innebär

inom en månad vid ett klagomål eller en ansökan,

inom tre månader vid en framställan.

Den befullmäktigade representanten underrättar sökanden om hur ärendet har handlagts.

Om det visar sig att likabehandlingsprincipen inte har iakttagits vidtar den befullmäktigade representanten åtgärder för att undanröja eller mildra effekterna av detta.

Om den befullmäktigade representanten anser att en rättsakt om likabehandling och antidiskriminering bör ändras eller antas kan den befullmäktigade representanten begära detta hos behöriga myndigheterna.

Regeringens befullmäktigade representant för personer med funktionsnedsättning (*Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych*)

Den befullmäktigade representanten utövar betydande tillsyn över genomförandet av *lagen om social och yrkesmässig rehabilitering och sysselsättning för personer med funktionsnedsättning (ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych)*.

Den befullmäktigade representanten utövar tillsyn över utfärdandet av intyg om funktionsnedsättning och fastställer graden av funktionsnedsättning.

Alla har rätt att inge ett klagomål, en ansökan eller en framställan till den befullmäktigade representanten.

Om det för att ta ställning till ovanstående är nödvändigt att i förväg undersöka och klargöra de faktiska omständigheterna i ärendet samlar den befullmäktigade representanten in den bevisning som krävs. I detta syfte kan nödvändig bevisning och klargöranden begäras in från andra myndigheter.

Klagomål, ansökningar eller framställningar bör handläggas utan dröjsmål, vilket innebär

inom en månad vid ett klagomål eller en ansökan,

inom tre månader vid en framställan.

Den befullmäktigade representanten underrättar sökanden om hur ärendet har handlagts.

Om den befullmäktigade representanten inom ramen för tillsynen finner att det finns rimliga skäl att betvivla att ett avgörande speglar de faktiska omständigheterna i ärendet eller att ett avgörande har meddelats på ett rättsstridigt sätt, kan den befullmäktigade representanten begära att den behöriga myndigheten ska

upphäva avgörandet,

återuppta förfarandet.

ANDRA SPECIALISERADE ORGAN

Den nationella radio- och tv-nämnden (*Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji*)

Adress: Skwer kard. S. Wyszyńskiego 9, 01-015 Warszawa

Den nationella radio- och tv-nämnden värnar yttrandefriheten inom radio och tv, skyddar mediernas oberoende och allmänhetens intresse och säkerställer att radio och tv präglas av öppenhet och pluralism.

Alla har rätt att inge ett klagomål, en ansökan eller en framställan till nämnden.

Det är gratis att inge klagomål, ansökningar eller framställningar.

Om klagomålet rör ett visst program måste klaganden specificera vilken tid och vilken dag programmet sändes, kanalens namn och titeln på programmet (eller någon annan information som gör det möjligt att identifiera det program som är föremål för klagomålet).

Nämndens ordförande kan begära att leverantören av medietjänsterna ska förelägga nämnden de bevis, dokument och klargöranden som krävs för att fastställa huruvida leverantören har agerat i enlighet med lagen.

Klagomål, ansökningar eller framställningar bör handläggas utan dröjsmål, vilket innebär inom en månad vid ett klagomål eller en ansökan och inom tre månader vid en framställan.

Nämnden underrättar sökanden om hur ärendet har handlagts.

Nämndens ordförande kan anmoda leverantören av medietjänsten att upphöra att tillhandahålla medietjänster när dessa bryter mot lagen.

I vissa fall kan nämndens ordförande bötfälla leverantören av medietjänsten.

Senaste uppdatering: 23/01/2018

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

De EU-länder som ansvarar för det nationella innehållet på den här webbplatsen håller på att uppdatera delar av sitt innehåll mot bakgrund av Storbritanniens utträde ur EU. Det kan dock ta ett tag innan vi har uppdaterat alla sidor.